

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Benedicti Ariæ Montani Hispalensis Poemata

In Qvatvor Tomos Distincta

Humanæ salutis Monumenta, & Odæ variæ

Arias Montano, Benito

Antverpiæ, 1589

Benedicti Ariæ Montani Hispalensis Odæ Non antea editæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44973

BENEDICTI
ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS

ODÆ

Non antea editæ.

II

Concitatam in se inuidiam deprecatur.

QVI summa prudens imaque prospicis
 Iniuriarum fraudis & arbiter,
 Seuerus obliquæ nocentum
 Inuidiæ scelerisque vindex.
 Pauperculorum cerne Pater pecus,
 Nati redemptum supplicio rui,
 Cui graminis pastum salubris
 Suppeditas fluuiosque pueros.
 Erecta te Spes candida, te Fides
 Laudant secutæ, & præsidium sibi
 Certum fatentur, te fauentem
 Simplicitas Probitasque norunt.
 Videns Leonum quàm rabidus furor
 Frendens quiles me pecudem tuâ
 Circumstet imbellem, luporum
 Acre genusque olidæque vulpes,
 Immanis vrsæ me soboles ferox
 Contentiosis insequitur minis,
 Iniurioso crebra morsu
 Turba canum miserum fatigat.
 Horum ipse nunquam cæca cubilia
 Tentauit, & horum non adij specus,
 Non ore gustare aut cruentas
 Horum epulas memini me auenti.
 Scis me reducti montis in arduam
 Rupem propinquam nubibus, auios
 Optasse securum recessus,
 Graminaque innocuosque riuos.
 Vicina noster non tetigit grauis
 Pes rura cuiquam, vel fata, vel nemus,
 Nec bullientis pura fontis
 Lympha meo est remerata gressu.
 Scis me viarum, quas bonus approbas,
 Errasse nunquam callibus exteris,
 Herbamve fallacis veneni
 Aut veritas petiisse frondes.
 Senti laborem (nam fateor) mali
 Morbi, sed illum non mala mens mihi

Ast

Aft impotentis culpa prauī
 Congeniti & vitij ferebat.
 Sed me dolentem tu medica manu,
 Tu voce Pastor prouidus eripis,
 Præceptor & monstras cauendum
 Detegis ac monitor periculum.
 Te nolle iuras perdere languidum
 Pectus, fouendam sed pecudem bonus
 Disquisis errantem repertor
 Impositamque humeris reportas.
 Nunc ipse tantis rictibus vndique
 Dum voce, magno dum fremitu petor,
 Miranda spectanti stupentum
 Prodigia exhibeo coronæ.
 Non membra, non sunt pinguia viscera
 Parco ciborum & graminis aridi,
 Non detrahendis apta longis
 Vellera sunt mihi densa lanis.
 Simplex canenti vox superest mihi
 Formata certè muneribus tuis,
 Qua te Parentem, qua vocare
 Te soleo Dominum Deumque.
 Hæc dona (quæ tu laudibus in tuis
 Adscribis alio numine) perdere
 Conatur in me turba frendens,
 Et studio insequitur nocendi:
 Non dens mihi, non cornua, queis malos
 Vitare possim, vertere & impetus,
 Non calcis extremum fugacis
 Præsidium aut fuga certa crurum.
 Primis ab annis sepius agnitæ
 Spes vna curæ mi reliqua est tuz,
 Istoque mens firmata semper
 Consilio auxilioque dolci,
 Tuum rueri perge opus, ac tuis
 Assertor adsis laudibus; haud sine
 Celandi nostro pulchra casu
 In tenebris tua dona mergi.
 Erroris aut si criminina nunc mei
 Punire mens est, ipse tuis Pater
 Exerce virgis, & salubri
 Corrige me baculo reductum.

Aft

1 2

Clementiz

Clementiæ qui dum corripis immemor
 Nunquam fuisti, percutis ac doles,
 Plagasque constanter ferentum
 Prouidus assiduusque curas.
 Vel si inuidorum dentibus asperis
 Me vis perire; ast da tamen unice
 In me fames pellatur horum
 Et feritas inimica sistat.
 Nostri cruoris vi Pater hos pios
 Mitesque redde, ac munificus, doce;
 Prodesse quo discant tuisque
 Muneribus sapienter uti.
 Namque ipse quondam vertere iam lupum in
 Agnum sciebas; tuque furentium
 Infana mutabas in alium
 Vasa decus placidumque in usum.
 At verò iniquis munera si tua
 Spectantur in me luminibus, precor
 Illos adornent vt benigna
 Plura manu & meliora per te.

DE MORTE IOANNIS

DELGADI.

Eheu damna mei plurima seculi
 Cogor continuos cernere per dies,
 Vexorque immodicis luctibus impotens
 Addicorque doloribus!
 Oris me quibus ô propitius Deus
 Expertem pauidi sistere nuncij,
 Assuetæque diu mœstitiæ volet,
 Afferre & lachrymis modum?
 Quis nunc Hesperia casus in vltima,
 Terram præcipiti concutit impetu,
 Cuius me subitus tam procul hospitem
 Romæ permoueat fragor?
 Ergo terra tegit te, bone Delgade,
 Et Tyde exiguo membra premit tua
 Saxo? membra animus quæ tenuit pius,
 Priscæ laudis & æmulus.

Quales

Quales diuitiæ nunc pereunt mer?

Quales Hesperix nunc pereunt opes?
Nec sentit populus, qui bona maxima,
Cum fas noscere, negligit.

Sed nouere sacro in concilio Patres,
Dudum ter gemino quos habuit iugo,
Inclusosque suis audit Alpibus
Tridenti Lathesis parens.

Nullum te (liceat vera dolentibus
Percussisque graui vulnere dicere)
Europe hoc genuit tempore in optimis
Maiorem artibus edidit.

Seu (qui primus honor) te Pietas sibi,
Et sanctus proprium conciliet Timor,
Inuictique iuuul robore pectoris
Firmet, proposito & graui:

Seu te pura Fides, almaque Charitas,
Seu Spes non tenuis prouida præmij,
Quem nunc cæca hominum turba petens antea,
Mundum spernere iusserat.

Nam Rex iudicio te bene prouido
Delectum Siculis gentibus in patrem,
Haud mercede leui nec popularibus
Optarat dare honoribus.

Et maiora tibi pluraque poneret
Inflatrix tumidi gloria pectoris;
Sed quæ tu solido certiore minus
Sensu despiciens caues.

Seu quas ingenium, quas studium fouet,
Quas sacre comites vult sapientix
Artes esse Deus, tu solidas tenes
Vitæ atque vsibus exprimis.

Nullus te melior scire quid intimo
Mundi contineat circulus ambitu,
Seu velles numeris astra frequentibus
Claris diuidere & notis.

Seu rerum doceas principia, & locum,
Vires atque vices veraque nomina
Declares, spacio doctus ab ultimo
Finem dicere ad infimum.

Quin, te iam studiis emeritum factis,
Ludendi & cupidum clara Bononia

Spectabat medicos cum legeres libros,
 Et praecepta salubria.
 Experti penitus iudicij viros
 Aequabas medicis legibus & modis
 Exercere negans, nosse at auens opis
 Quid nam ars illa serat bonae.
 Quin primus mihi tu (quam recolo dolens)
 Auctor, quo didici nomina plurimum
 Quas plantas Latij terra parit ferax
 Notas pinxi & imagines.
 Dum nos Adriaci litoribus maris
 Erramus cupidi visere, quid mate
 Vel tellus vario mixta solo & solo
 Vel vis humidior terat.
 Dum Verona iugis, Mantua pascuo
 Nos tractu retinent; Itala montibus
 Quos diuisa subit longius, vndique &
 Productos regio colit.
 Sed maiora tuis dicere de bonis
 Si fas non prohibet, dona scientiae
 Sunt coniuncta tuae numine dextero
 Larga forte benignius.
 Namque arcana Deus crediderat pio
 Et non parua tibi (nouimus) at tui
 Haec simplex animi & vera modestia
 Fido in pectore clauserat.
 Inde est quod toties de folij sacri
 Consultus subito sensibus abditis,
 Tu responsa refers certa, quibus stupens
 Doctus doctior exeat.
 Attentis oculis atque animis diu
 Tridentique patres & varius chorus
 Hauserunt eliqui iene fluens tui
 Flumen puraque munera.
 Hebraeis vel opus fontibus integros
 Sensus crueret ac ducere, vel foret
 Et Graeis petere haec lampadibus, refers
 Compos splendida lumina.
 Et Pontificiis qui dederat dies
 Omnes, Caesariis qui quoque iuribus,
 & Diuinis etiam tempora legibus
 Qui sacrauerat omnia.

Vnus

Vnusquisque suis dicere partibus
 Iurare & poterat te mage idoneum,
 Exemplove tui, multa simul viro
 Vni plenius asseri.
 Sed quò nunc Pietas, quò Sapiencia,
 Et quò mens variis consiliis potens,
 Quò roburque animi visque valens tui
 Miranda & facere & pati?
 Quò cessit grauitas? quò placidum decus
 Sermonis facilis? quòve agilis boni &
 Præsens officij dexteritas loco
 Nullis tarda petentibus?
 Tot mors atra præmit cominoda, tot rapit,
 Ac subducta ferox inuidet vrbibus
 Nostris? digna die perpetuo magis,
 Atque annis melioribus.
 An (quod me melius docta monet Fides)
 Hæc tu clara Dei regna adiens refers,
 Atque is qui sibi te vendicat imperans,
 Hæc vnà petit ac probat?
 Sic est, obsequiis ille fauet tuis
 Rex, cui te proprio iure dicaueras;
 Cuius te solidæ vitæ gloriæ,
 Cuius quæsieras mori.
 Illic (fido etenim) te pie Delgade,
 Te Pax alma beat, te recreat quies,
 Et Christum Dominum, quem penitus tibi
 Optaras, propius vides.
 Et quæ grata Deo sedulus egeras
 Nunc iam magna tenes munere de Patris
 Et creuisse vides exiguum tui
 Cultus semina ad integra.
 Virtus vera manet, nec moritur, neque
 Aut spernit famulum deserit aut suum:
 Hac te teste Deus, Delgade, comprobat
 Cælesti & sociat gregi.
 Iam sortem ipsè tuam gratulor, & rogo
 Te nunc, intrepidus qui, procul ac metu
 Gaudes, hanc animam, quam tibi vinxeras
 Partem non modicam tuæ,
 Commenda Domino, vt participem sui
 Sensus esse velit, siue laboribus

I 4 Exercere

Exercere paret, seu regat arduis
Vitæ muneribus breuis.

Ille hoc exigui carcere corporis
Dum constricta manet, te referet memor,
Mœrens & gemitu perpetuo, & graui
Heu desiderio tui.

AD D. LVDOVICVM

MANRIQVVM, DE PRO-
*uidentia Dei in hominum periculis, ex noto &
proprio utriusque exemplo.*

VT magna cali promoueat pios
Tutela, certo nouimus exitu,
Narrare laudando parati,
Et proprij memores laboris:
Manrique, vitæ pars potior meæ,
Cum quo legenti sacra volumina
Diuimque voces audienti
Sæpe dies mihi præuolabat.
O semper, (alti seu maris ultimos
Tentem recessus, seu peragrem nouas
Terras & orbis claustra præter)
Me comitem iuniet in e iustis.
Nil est malorum nil miseri metus
Iis, prouidentem qui metuunt Deum;
Hos cura Christi confidentes
Suscipit, incolumesque præstat.
Ille & leænæ prærabidam famem
Cogit suorum parcere sanguini,
Hos donat expertes fauillæ
In mediis cecinisse flammis.
Amnis phaselli munera vestibus
Iniuncta cernens siccaque pallia
Miratus haud mergenda vati
Sternit aquæ stupefactus æquor.
Minum, sed idem substiterat diu,
Iussusque cursum verterat in caput,
Fundumque tradebat beati
Agminibus populi patere.

Nuper

Nuper tibi
Magn
Ludu
Corp
Oestro ci
Curr
Sulca
Signa
Sed null
Vexa
Quin
Cura
Tunc sol
Salu
Mi
Cor
Ergo be
Man
Assu
Nos

PAE

Totur

Em
S P
Me
Vo
Te for
Ol
Igr
Ve
Hze c
Ni
Ta
De
Cur
Ig

Nuper tibi me dum comitem legis
 Magni petenti colloquium Ducis,
 Luduce suspensò è quadriga
 Corpore præcipitem gemebas.
 Destro citatus dum sonipes fugit,
 Currumque magno proruit impetu,
 Sulcabat haud obscura nostrum
 Signa caput medios per agros.
 Sed nulla nostri, crede, periculi
 Vexatum iniquæ ponderibus trabis,
 Quin prima pressit me salutis
 Cura tuæ, socij & secunda.
 Tunc sospitalis dextera Filij
 Saluos leuato cernere vos dedie
 Mi nil dolenti, miq̃ue sano
 Corpore præualidisque membris.
 Ego benignas pauperibus manus
 Manrique (Christo munera dulcia)
 Assuetus extendas memento:
 Nos tenues numeros dicamus.

PARAENESIS AD MENTEM PROPRIAM.

*Totum ex verborum sanctorum interpretatione
 compositum, mysteria continet.*

S Emota curis, libera, & integra,
 Præfens, decensque & tota potens tui
 Mens nostra votis & secunda
 Voce Deum celebra supernum.
 Te somnus, ô Mens, dedecet impigrant,
 Obliuiosa ac principij tui
 Ignara quò tendas, & vnde
 Veneris, esse fuge, admonebo.
 Hæc cura, Mens, hic sit labor vnicus,
 Nunquam remissæ hoc studium tibi,
 Tam multa mirari canendo
 Dona tui artificis patrisque.
 Cur muta tanquam bellua negligas?
 Ignara stertas cur velut ebria?

I 5

Deducta

V M

R O-

noto &

Nuper

Deducta si prudentiarum
 Fonte fluis sapientiaque.
 Te sancta norunt, te loca lucida;
 Te puriorum spirituum chori,
 Vt cunque nunc terris moraris,
 Nosse tamen sociam farentur.
 Ornata plenis consiliis fide
 Constantiaque accincta sinus ades,
 Terrena membrorum lutique
 Abiice vincla, quibus laboras.
 Non te cupido deficiat lenem,
 Te nec voluptas corporis imbuat,
 Quas hora non possit fluentes
 Instar aquae celeres morari.
 Has nulla virtus, nullave commoda
 Ducunt petentes hospitium tui,
 Quod semper vsurpant secuta
 Dedecus opprobriumque turpe.
 Angustiarum, queis premeris nimis,
 Pertusa sordes effuge, & aureos
 Ascende campos, ac sacros
 Docta tuos penetra recessus.
 Sic arcta, cernes, quam trahis, vt domus
 Sit fulta parui munere pulueris
 Et face refulis, leuique
 Surgat opus cinerum fauilla.
 His mixta succi stilla madet grauis,
 Quam vis caloris percoquit humidum,
 Parumque distantem reponit
 Vermibus, indigenisque coeni.
 Nil carne primo in corpore mollius,
 Quam vel videre ac tangere respuas,
 Mox haec iniquo pressa crescit
 Carcere compedibusque caxis.
 Atris tenebris obsita delitet
 Noctes dies & perpetuos auens
 Nec dum videntem se fatigat,
 Improba sollicitatque egestas.
 Nil illa sentit, nil sine te sapit:
 Seruat superstes semina pulueris
 Extinguitur mox vt priores
 In cineres redit & fauillas.
 Viuens pudendis praedia vermibus

Inuita præbet, bellaque sustinet
 Derosa nec nouit minutas
 Effugere aut superare pestes.
 Ne relicta vt conciderit manus
 Que sit sinistra aut dextera non videt,
 Et viuit infernetque sese
 Et gregibus scætet exedentum.
 Ego supernum contineas tibi
 Regina clauum. nam sapientium
 Consulius in stultas cateruas
 Imperium Deus esse firmat.
 Sum tu pudendo colla dabis iugo
 Strictæque carnis brachia vinculis?
 Huiusve damnosum improbando
 Seruitio imperium sequeris?
 Molens furentem sperne potentiam,
 Et stulta carnis consilia abiice,
 Mentiaque huius commodorum
 Nomina & vtilium caueto.
 Consiste in eius, quam properas, vitæ
 Sublimiori vertice, & omnium
 Quæcunque præcedunt, & instante
 Despice Mens bene cauta fines.
 Terrena non tu ceruis vt omnia
 Exorta parui principis luti
 Dissiecta non vnus ruinis
 In cinerum redeant aceruos?
 Nil hinc creatum conspicitur, nihil
 Ortum nitescit, cuius & exitus
 Non certus æquæ constet auctum
 Quidquid erit, minuetur omne.
 Mors, Vita iunctas continuant manus,
 Exercitatum & substitunt opus,
 Præcedit hæc, succedit illa,
 Certa comes celeratque gressum.
 Perlustat omnes vtraque vis domos,
 Meretur omnem, qui colitur, locum
 Et parua magnis mixta pingens
 Indicibus tabulis refigit.
 Dat vita natis principium, comes
 Mors atra finem, sed variis modis
 Plerumque texens imparatis
 Inlidias operosa tendit.

Vt Vita

Inuita

Ut Vita muros exstruit artifex,
 Fundo reuulsos Mors ruit infimo:
 Ut vita plantat conferitque,
 Vis metit eruit atque Mortis.
 Quod Vita lecto munere congregat,
 Dissungit hoc Morsque inuida dissipat,
 Nec fortis, ô Mens, huius in te
 Vertibilem experieris vnam.
 Exclusa clastro corporis intimo,
 Cedet fluentis temporis horulæ,
 Aeternaque æternis parata
 Sæcla petes, aliamque sedem.
 Tunc vel virorum præmia fortium,
 Vel impiorum terribiles feres
 Pœnas, probati pro laboris
 Iudicio, aut sceleris maligni.
 Nam quicquid vnquam concipies boni,
 Quicquid malive admiseris, hoc breui,
 Quo nunc probaris missa, cursu,
 Nominibus pater omne certis.
 Quare reiectis consiliis, mala
 Queis cura carnis decipit insciam
 Vulgus, resurge, ac tende in alti
 Seruitium studiumque Regis.
 Hunc tu dicata laudis amabili,
 Hunc quare grati munere carminis,
 Hunc prona procumbens adora,
 Hunc genibus tremebunda flexis.
 Huic & supinas tende manus, neque
 Parcas tepentes ducere riuulos,
 Quos supplicis de rore vultus
 Fundat honor, timor atque castus.
 Et Spes canenti sufficiat modos,
 Et verba dixer nil trepidans Fides,
 Ardentis vsque & fax Amoris
 Temperet expediatque vocem.
 Formam decoris Rex cupiet tui
 Vultu benigno dulcis, & induet
 Te Pacis almæ te beatæ
 Iustitiæ expediente cultu.
 Mens in remotos est tibi nunc via
 Cæli recessus, est iter arduum,

Ergo

Ergo par
 Fercula p
 mura nefe
 Momenta
 Non lue
 Portio, n
 mura neu
 Nam Me
 Sese vid
 Indicat i
 mper sag
 Semper
 Securior
 Vere nou
 tua pensa
 Parata c
 Hæc er
 Prouida
 Præsentis a
 Condict
 Nunc p
 Est tibi
 Dies, reue
 Corpus
 Ah fall
 Sperat
 Illa & fru
 Sudore
 Atque
 Contin
 Illa impic
 Huc p
 Illa &
 Cum
 Que stul
 Nouit
 Nortu
 Legiti
 Mens ere
 Rebu
 Error
 Excu
 Audire l

Ergo parato certa in usus
 Fercula prospiciens futuros.
 Hora nescis quid pariet dies,
 Momenta nulla aut tempora proroges,
 Non lucis hesternæ redibit
 Portio, non hodierna stabit.
 Hora neu te crastina differat:
 Nam Mors tenebris obsita turbidis
 Sese videndam nulla puris
 Indicat insinuans diebus.
 Semper sagittas illa iacit leuicis,
 Semperque tendit retia, nec finit
 Securiore ire soles.
 Vere nouo aut hyeme in serena.
 Hora pensa in horas sunt tibi singulas
 Parata cunctis, queis fueris, locis;
 Hæc ergo curabis, neque vllis
 Prouida temporibus remittes.
 Presentis an te fallere liberis
 Conditionis legibus haud fines?
 Nunc poenitendi quæ facultas
 Est tibi, post subito auolabit.
 Dices, reuertar doctior, & piis
 Corpus reuifens perfruar vsibus.
 Ah fallitur, qui bis merendi
 Sperat adhuc reuocare cursum.
 Illa & fruuntur sæcla manentibus
 Sudore partis diuitiis breui,
 Atque illa mercedis piorum
 Continuunt, placidam & quietem.
 Illa impiorum supplicium graue
 Huc præparatis ignibus instruunt;
 Illa & scelestis vsque subdunt
 Cum lachrymis gemitus perennes.
 Quæ stulta quondam turba negauerat
 Nouisse puris luminibus Deum,
 Notumque quæsisse decenter,
 Legitimo ac petiisse cultu.
 Mens ergo rectum si sapias, tibi
 Rebus tuis & prouida consules,
 Erroris atque omnis pudendas
 Excuties tenebras maligni.
 Ergo Audire lenæ & consilium pete

Prudentia-

Prudentiorum certa mōnentium;
 Ut blandientis tecta linguæ
 Combibere aufugias venena.
 Sententiarum, quas vaga mens bene
 Tandem reducti perdocuit viri
 Prudentis vfu dono & amplo
 Disce breuem memoraque summam.
HIC FINIS, hic est dixerat omnium
 Quæcunque terris quarimus infimis,
AVDISSE sermonem iubentis
 Numinis & coluisse leges.
 Nam cuncta pleno iudicio Deus
 Gubernat, idemque omnia peruides
 Virtutis assertor paterque
 Et vitij scelerumque vindex.
 Hinc tu patronum sollicita aduoca
 Qui te creator protulit, ac mali
 Serpentis elusam dolosis
 Artibus eripuit redemptor.
 Illius almam iustitiam petes,
 Hic summa regno iura patent tuo,
 Quæ solus attingit modestus
 Grex ouium officiique cultor.
 Sic ultimo te dextera fors die
 Tangat beato munere, nec scias
 Vultus minaces in sinistram
 Caprigenum sobolis cateruam.
 Splendebit illa vt lux gemina face,
 Hinc murmur altum, fulgura, fulmina,
 Dira æstuantis vox fragoris
 Atque poli sonitus ruentis.
 Illinc sereno candida sidere
 Tempus quietæ pacis, & integræ
 Immota producet, neque vlllos
 Hora feret varianda motus.
 Tunc sol tibi, ô Mens, iustitiæ intima
 Virtute sistet clarus & efficax,
 Cuius salubri fora viues
 Præsidio medicisque pennis.
 Nunc læta cantu, nunc fidibus tuum
 Mens surge magnum dicere Principem,
 Quamquam minores huic sacrare
 Perpetuas decet vsque laudes.

F I N I S.